

МЕХЕД Олег Валерійович

аспірант кафедри цивільного та господарського права Національного
університету біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

ПРАВОЧИНИ З МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВ ВЛАСНОСТІ

В умовах воєнного стану питання збереження прав власності стає особливо актуальним. До таких прав належать не лише речові, а й майнові права, які виступають важливими елементами цивільного обігу. Майнові права охоплюють широке коло нематеріальних активів – права вимоги, користування, застави, ліцензії, авторські права тощо. Саме можливість укласти правочини з такими правами надає особам дієвий механізм збереження і реалізації контролю над своїм майном у ситуаціях, коли фізичне володіння об'єктом стає неможливим чи небезпечним.

Нормативне підґрунтя для укладення таких правочинів передбачене Цивільним кодексом України (далі – ЦКУ), який визнає майнові права самотійними об'єктами цивільних прав (ст. 177, ст. 190) [1]. Водночас закон дозволяє включати їх до предмета зобов'язальних договорів (зокрема купівлі-продажу, дарування, застави), що надає значну гнучкість у правовому регулюванні [1].

З огляду на безпекові виклики війни, сторони все частіше використовують можливість укладання правочинів, що передбачають передачу чи управління майновими правами. Наприклад, через договори доручення чи довіреності, оформлені належним чином, особа може делегувати свої права іншій фізичній або юридичній особі, навіть якщо тимчасово не має доступу до майна (ст. 1000–1004 ЦКУ) [1]. Це особливо важливо для мобілізованих осіб,

внутрішньо переміщених осіб або тих, хто залишив майно на територіях, наближених до зони бойових дій.

Досить поширеним способом захисту прав власності в умовах ризиків є довірче управління або довірча власність. Цей механізм передбачає передачу майнових прав іншій особі (управителю) для тимчасового володіння, розпорядження та захисту в інтересах бенефіціара. Такі механізми активно використовуються в банківській сфері, при управлінні корпоративними правами, а також для планування спадкування [2].

Реєстрація правочинів, пов'язаних із майновими правами, у державних реєстрах є ще одним способом юридичного підтвердження та захисту прав. Зокрема, під час дії воєнного стану функціонування Державного реєстру речових прав на нерухоме майно було адаптовано до нових умов: забезпечено резервне копіювання, доступ через нотаріусів та окремі правові механізми для захисту прав громадян [3]. Це дозволяє легалізувати правочини, пов'язані з управлінням або передачею майнових прав, навіть за обмеженого доступу до об'єкта.

Крім того, правочини з майновими правами можуть бути використані для міжнародного структурування прав власності, особливо у випадках, коли йдеться про інтелектуальну власність, валютні активи чи участь у транскордонних компаніях. Передача прав на таких засадах дозволяє уникнути втрати активів та зафіксувати їх правовий статус у стабільних юрисдикціях.

У контексті воєнних дій також набуває значення компенсаційна функція майнових прав. Вони можуть стати основою для заяв до майбутніх державних або міжнародних реєстрів втрат, де передбачатиметься механізм компенсації шкоди, заподіяної агресією. У проектах KSE Institute та Мін'юсту зазначено, що майнові права (зокрема, права вимоги) розглядаються як окремий об'єкт компенсаційного відшкодування [4].

Таким чином, у сучасних умовах збройного конфлікту правове забезпечення збереження і реалізації майнових прав набуває нового значення. Законодавство України пропонує гнучкий інструментарій, що дозволяє фізичним та юридичним особам адаптуватися до викликів воєнного часу, зберігаючи контроль над активами навіть за умов відсутності доступу до них. Практика правозастосування свідчить про зростання ролі правочинів з майновими правами як способу захисту, делегування повноважень та міжнародного структурування власності.

Підсумовуючи, слід зазначити, що правочини з майновими правами виконують багатофункціональну роль: вони не лише дозволяють реалізовувати право власності, але й ефективно захищають його у складних правових або фізичних умовах. В умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення саме такі правові механізми дадуть змогу мінімізувати втрати, зберегти спадкоємність правовідносин та забезпечити юридичну захищеність учасників цивільного обороту.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435- IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 р. № URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723-15#Text>
3. Міністерство юстиції України. Повідомлення щодо функціонування реєстрів. URL: <https://minjust.gov.ua>
4. KSE Institute. «Росія заплатить» – модуль втрат власності, 2024. URL: <https://kse.ua>

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Юридичний факультет
Кафедра цивільного та господарського права

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИВАТНОПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 127 річниці заснування Національного університету біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, 15 травня 2025 р.)

Київ 2025

За зміст та якість матеріалів відповідальними є автори публікацій.

Актуальні питання приватноправового регулювання в умовах євроінтеграції: тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 127-річниці заснування Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ, 15 травня 2025 року.) / За заг. ред. проф. О.Ю. Піддубного. Київ, 2025. 234 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей, присвячених дослідженню актуальних питань у сфері приватного права в Україні та перспектив його розвитку і вдосконалення в контексті євроінтеграції.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів та здобувачів наукового ступеню, а також суддів, адвокатів та практикуючих юристів, спеціалістів у сфері приватного права.